

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра соціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

М. Николаєва

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія, концепції та сучасні досягнення науки

Рівень вищої освіти: третій (освітньо-науковий)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Освітньо-наукова програма: Психологія

ОНУ
2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія, концепції та сучасні досягнення науки». – Одеса: ОНУ, 2024. – 11 с.

Розробники: Оксана КОНОНЕНКО, д. психол.н., професор, завідувач кафедри соціальної психології, Ольга АМПЛЕСОВА, к.психол.н., доцент кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол № 1 від. "28" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (Оксана КОНОНЕНКО)

Погоджено із гарантом ОПП «Психологія»

_____ (Оксана КОНОНЕНКО)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

Факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від. "30" серпня 2024 р.

Голова НМК _____ (Маргарита КРЕМЕНЧУЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120 змістових модулів – 2	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	очна форма навчання	заочна форма навчання
	Спеціальність <u>053 Психологія</u>	<i>Обов'язкова</i>	
	Рівень вищої освіти: <u>Третій (доктор філософії)</u>	Рік підготовки:	
		1	-
		Семестр	
		1-й	-
		Лекції	
		16 год.	-
		Практичні, семінарські	
		14 год.	-
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		90 год.	
		Форма підсумкового контролю: <u>іспит</u>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: полягає у створенні умов для засвоєння здобувачами самостійного історіографічного аналізу робіт класиків психології, генези формування сучасних психологічних концепцій та сучасних дискусій з проблем психології.

Завдання:

- систематизація знань про процеси та феномени, що виникають у сучасній психології;
- формування вмінь історіографічного аналізу робіт класиків вітчизняної психології;
- формування навичок аналізу сучасних психологічних концепцій;
- розвиток умінь аналізувати конструктивні особливості сучасних теорій та концепцій;
- розвиток навичок презентації результатів історіографічного аналізу психологічних творів;
- розкрити основні напрямки сучасних дискусій з ключових проблем психології.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність - Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати значущі комплексні проблеми професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності у сфері психології, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК1 - Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу..

ЗК4. Здатність розв'язувати комплексні проблеми психології на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.

СК4. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК5. Здатність оцінювати рівень власної фахової компетентності, саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, підвищувати професійну кваліфікацію, бути професійно мобільним.

СК7. Уміння толерувати невизначеність і доводити унікальність власного наукового пошуку в умовах інформаційного / цифрового суспільства.

СК8. Здатність використовувати сучасні методи та технології наукової комунікації задля апробування результатів власних наукових досліджень в вітчизняних та світових наукових фахових виданнях.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

РН1. Мати передові концептуальні та методологічні знання щодо обраної для дослідження проблеми у сфері психології / на межі предметних галузей, а також дослідницькі уміння, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на рівні світових досягнень з психології.

РН2. Розуміти загальні принципи та методи психології, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері психології та у викладацькій практиці.

РН6. Критично і системно оцінювати результати власної науково-дослідної роботи і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми, визначати перспективи подальших наукових розвідок.

РН8. Визначати свої професійні можливості та завдання підвищення професійної кваліфікації й професійної мобільності.

РН10. Організовувати і здійснювати освітній процес у сфері психології, його наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, застосувати ефективні методики викладання навчальних дисциплін.

РН11. Володіти комунікативними навичками, доступно і аргументовано представляти результати досліджень проблем психологічної теорії та практики, брати участь у фахових дискусіях.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ НАУКОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ШКІЛ ТА КОНЦЕПЦІЙ

Тема 1. Історія психології на межі XIX-XX століть.

Тема 2. Історичні контексти формування вітчизняної психології.

Тема 3. Історичні контексти розвитку психології в ОНУ в XX столітті.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ

Тема 4. Теорія, концепція, походи. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання.

Тема 5. Емпіричні та теоретичні об'єкти у сучасних психологічних концепціях. Поняття наукового факту.

Тема 6. Сучасний понятійний апарат вітчизняної психології. Категорії та поняття. Структура понять.

Тема 7. Сучасні аспекти актуальних проблем психологічної науки.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усь ого	у тому числі				Усь ого	у тому числі			
		л	п/ с	ла б	ср		л	п/с	ла б	ср
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНИХ НАУКОВИХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ШКІЛ ТА КОНЦЕПЦІЙ										
Тема 1. Історія психології на межі XIX-XX століть.	16	2	2		12					
Тема 2. Історичні контексти формування вітчизняної психології.	16	2	2		12					
Тема 3. Історичні контексти розвитку психології в ОНУ в XX столітті.	18	2	2		14					
Разом за змістовим модулем 1	50	6	6		38					
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. МЕТОДОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЇ										
Тема 4. Теорія, концепція, походи. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання.	16	2	2		12					
Тема 5. Емпіричні та теоретичні об'єкти у сучасних психологічних концепціях. Поняття наукового факту.	16	2	2		12					

Тема 6.Сучасний понятійний апарат вітчизняної психології. Категорії та поняття. Структура понять.	18	2	2		14					
Тема 7. Сучасні аспекти актуальних проблем психологічної науки.	20	4	2		14					
Разом за змістовим модулем 2	70	10	8		52					
Разом	120	16	14		90					

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Очна форма	Заочна форма
1.	Історія психології на межі XIX-XX століть.	2	
2.	Історичні контексти формування вітчизняної психології.	2	
3.	Історичні контексти розвитку психології в ОНУ в XX столітті.		
4.	Теорія, концепція, походи. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання.	2	
5.	Емпіричні та теоретичні об'єкти у сучасних психологічних концепціях. Поняття наукового факту.	2	
6.	Сучасний понятійний апарат вітчизняної психології. Категорії та поняття. Структура понять.	2	
7.	Сучасні аспекти актуальних проблем психологічної науки.	2	
	Разом	14	

6. Теми практичних занять

Практичні заняття не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість Годин	
		Очна форма	Заочна форма
1.	Історія психології на межі XIX-XX століть.(реферат)	12	
2.	Історичні контексти формування вітчизняної психології.(презентація))	12	
3.	Історичні контексти розвитку психології в ОНУ в XX столітті.(есе)	14	
4.	Теорія, концепція, походи. Зміна наукових парадигм і теоретичне знання. (презентація)	12	
5.	Емпіричні та теоретичні об'єкти у сучасних психологічних	12	

	концепціях. Поняття наукового факту. (презентація)		
6.	Сучасний понятійний апарат вітчизняної психології. Категорії та поняття. Структура понять. (глосарій)	14	
7.	Сучасні аспекти актуальних проблем психологічної науки. (презентація)	14	
	Разом	90	

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, бесіда, обговорення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, вправи, підготовка презентацій і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота включає роботу з текстовим матеріалом та виконання індивідуальних завдань: складання глосарію, есе, реферату та підготовку презентацій.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості здобувача з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що розглядаються та обговорюються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає: реферати, презентації, практичні завдання.

Форма підсумкового контролю – іспит. Загальна підсумкова оцінка (сума балів) складається з оцінки поточного контролю результатів навчання впродовж семестру та оцінки результатів навчання при проведенні контрольних заходів під час підсумкового контролю (іспит).

Схема розподілу балів:

Максимальна кількість балів за поточний контроль - 70.

Максимальна кількість балів за підсумковий контроль - 30.

Критерії оцінювання поточного контролю: оцінюються знання, які виявив здобувач при роботі на семінарських заняттях та при виконанні самостійної роботи.

Здобувач допускається до підсумкового контролю (іспиту) за навчальну дисципліну, якщо він виконав усі види практичних робіт, передбачених робочою програмою незалежно від сумарної кількості балів, отриманих за результатами поточного контролю за семестр.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (5 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його

	<p>викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо).</p> <p>Може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичного завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу;</p>
Добре (4 бали за тему)	<p>Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу.</p> <p>За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.</p>
Задовільно (3 бали за тему)	<p>Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.</p> <p>Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання</p>
Незадовільно можливістю відпрацювання (1 бал за тему)	<p>3 Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни.</p> <p>Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.</p>

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	5	відповідність змісту доповіді здобувача та/або оригінальність візуального представлення відповідному навчальному матеріалу.
Реферат	5	здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела.
Глосарій	5	вміння студента стисло визначати ключові позиції, які викладені автором; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Есе	5	здатність продемонструвати розвиток власної думки, зосереджений на обговорюваній проблемі висловлювання; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Теорія і методологія в складі наукового знання. Рівні методології.
2. Філософський рівень методології.
3. Загальнонауковий рівень методології.
4. Наукове та ненаукове знання
5. Структура сучасного наукового знання
6. Способи побудови та підтвердження наукових теорій
7. Закони у складі наукового знання
8. Мова сучасної науки: знаково-символічні засоби
9. Особливості психологічного знання
10. Ненаукове психологічне знання та можливість психологічного знання як наукового
11. Структура психологічних теорій.
12. Теоретичні та емпіричні методи в психології
13. Моделюючий підхід в теорії пізнання та психологічні гіпотези.
14. Історія розвитку уявлень про наукове пізнання.
15. Раціональна та емпірична психологія
16. Асоціативна психологія як один з перших напрямів
17. Психологічні теорії періоду відкритої кризи
18. Сучасне розуміння предмету та завдань психології
19. Поняття парадигми та наукової революції (за Т. Куном)
20. Принцип фальсифікації гіпотез в теорії критичного реалізму К. Поппера
21. І. Лакатос та концепція внутрішньої єдності доказів та спростування
22. Старі дихотомії у сучасних наукових підходах
23. Постнекласична наука та її основні відмінності
24. Психічні явища як предмет вивчення у психології .
25. Психіка в контексті різних підходів
26. Наукове пізнання психічних явищ. Форми психологічних знань
27. Проблема пояснення психічних явищ
28. Відкритість системи принципів
29. Принцип детермінізму. Види детермінізму.
30. Принцип активності та діяльнісний підхід
31. Принцип системності.
32. Принцип розвитку
33. Категоріальний лад психології
34. Відображення з точки зору різних підходів
35. Системна природа психічного відображення
36. Рівні психічного відображення
37. Активність психічного відображення
38. Загальна характеристика діяльності в психології
39. Діяльнісний підхід в психології: основні напрямки досліджень
40. Структурний, процесуальний та функціональний аналіз діяльності
41. Соціальна природа діяльності та основні її види
42. Поняття мотивації та мотиву в психології
43. Теорії мотивації
44. Мотивування та його методи
45. Підходи до розуміння особистості в сучасній психології
46. Розвиток поняття "особистість" у психології

47. Структура особистості
48. Л.С. Виготський про особистість
49. Основні постулати теорії особистості. Розвиток особистості .
50. Відносини (спілкування) як категорія в психології
51. Загальна характеристика спілкування
52. Структура процесу спілкування
53. "Формула" спілкування
54. Закони в психології
55. Основні проблеми психологічної науки
56. Психофізіологічна (психофізична) проблема
57. Психогностична проблема
58. Психомотиваційна проблема
59. Психопраксична проблема
60. Психосоціальна проблема

12. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточний та періодичний контроль							Підсумковий контроль	Сума балів
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10		
30			40					

T1, T2, T3, T4 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	зараховано
85–89	B	Дуже добре	
75–84	C	Добре	
70–74	D	Задовільно	
60–69	E	Допустимо	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

- Робоча програма навчальної дисципліни;
- Силабус;
- Мультимедійні презентації;

- допоміжний роздатковий матеріал.

14.Рекомендована література

Основна

1. Бочелюк В.Й., Бочелюк В.В. Методика та організація наукових досліджень із психології : Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 360 с.
2. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень.Навчальний посібник. – К.: Кондор, 2003. – 192с.
3. Максименко С.Д. Психологія в соціальній та педагогічній практиці.Навчальний посібник для вищої школи. – К.: Наукова думка, 1998. – 224 с.
4. Максименко С.Д., Носенко Е.Л. Експериментальна психологія (дидактичний тезаурус). – К.: Вид-во МАУП, 2002. – 107 с.
5. Методологічні та теоретичні проблеми психології : навчальний посібник для слухачів та студентів вищих навчальних закладів / Корольчук М.С. та ін. – К. : Ніка-Центр, 2008. – 336 с.
6. Носенко Е. Л., Аршава І. Ф. Сучасні напрями зарубіжної психології:
7. психологія особистості: підручник за ред. С. Д. Максименка – Д.: Вид-во ДНУ. – 2010 с. 193-202).
8. Носенко Е.Л., Салюк М.А. Методика та організація наукових досліджень.Методичний посібник / за ред. Е.Л. Носенко. – Дніпропетровськ: Інновація,2014. – 46 с.
9. Рассоха І.М. Конспект лекцій з навчальної дисципліни “Методологія та організація наукових досліджень” для студентів 5 курсу денної форми навчання освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”. – Х.: ХНАМГ, 2011.–76 с.
10. Філіпченко А.С. Основи наукових досліджень. Конспект лекцій: Навчальний посібник.– К.: Академвидав, 2005.–208 с.

Додаткова

1. Рибалка В. В. Методологічні питання наукової психології : навч.-метод. посіб. / В. В. Рибалка. – К. : Ніка-Центр, 2003. – 204 с.
2. Кононенко О.І. Специфіка сучасних психологічних методів та організації дослідження перфекціонізму особистості/Психологія та соціальна робота. Том 1(51) 2020. – С. 125-136.
3. Oksana Kononenko, Ihor Popovych, Anatoliy Kononenko, Viktoriia Stynska, Oleksandra Kachmar, Liubov Prokopiv, Halyna Katolyk RESEARCH OF THE FACTOR STRUCTURE OF THE MODEL OF WORLD VIEW SETTINGS AT A YOUNG AGE Revista Inclusiones/Volumen 7 – Número 3 – Julio/Septiembre 2020.- pp. 98-116 (Web of Science)

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова <http://lib.onu.edu.ua/>
2. Науковий журнал «Психологія та соціальна робота» <http://lib.onu.edu.ua/psychologyya>
3. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського <http://nbuv.gov.ua>
4. Національна психологічна асоціація <https://www.npa-ua.org/>
5. Українська психологічна асоціація <https://www.upa.guru>
6. World Health Organization <https://www.who.int/home>
7. American Psychological Association (APA) <https://www.apa.org/>
- 1.